

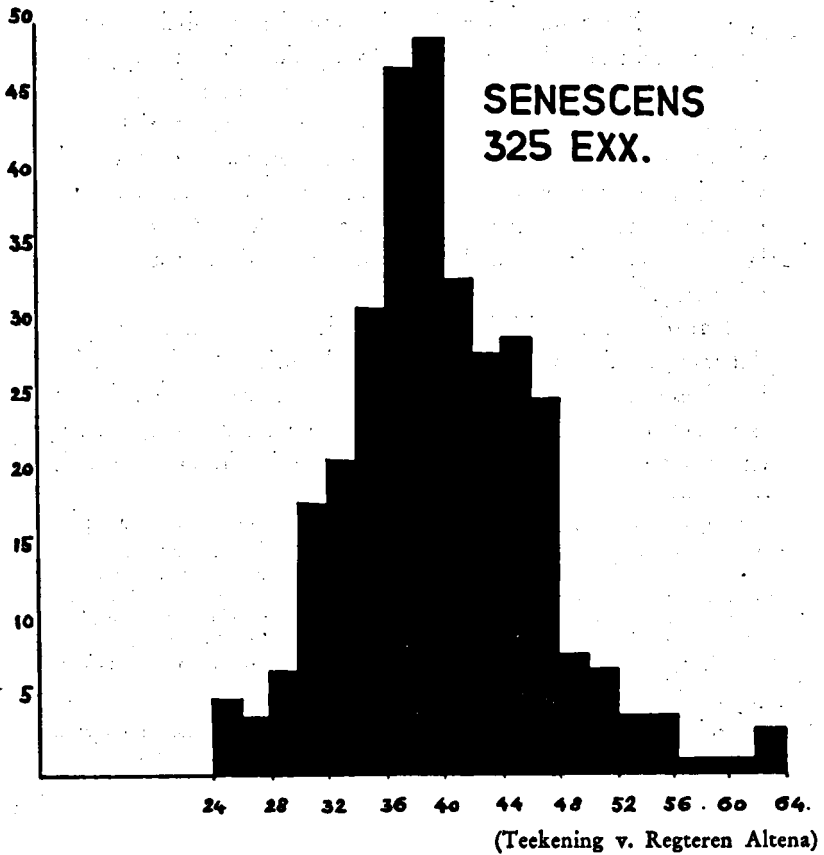
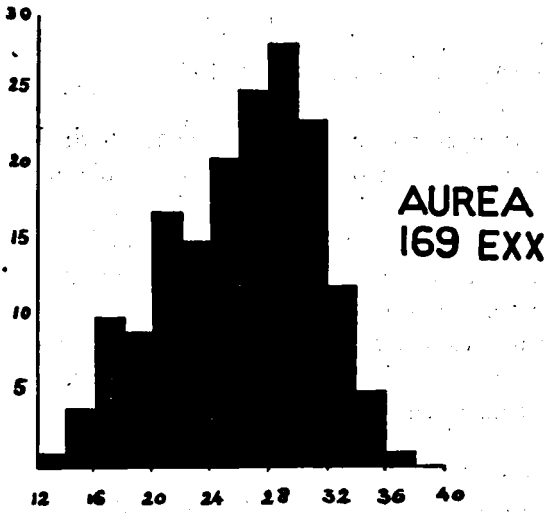
Nogmaals *Paphia aurea* (Gmel.) en *Paphia senescens* (Cocc.)

door

C. O. VAN REGTEREN ALTENA.

J. Brouwer heeft onlangs in dit tijdschrift (vol. 6, pp. 37—48, 4 fig., 1941) de in den titel genoemde soorten aan een grondig vergelijkend onderzoek onderworpen, waarbij hij tot de conclusie komt, dat *senescens* (Cocc.) als synoniem van *aurea* (Gmel.) beschouwd moet worden. Ofschoon ik moet toestemmen, dat uit de door Brouwer verrichte metingen en andere waarnemingen een zeer groote verwantschap tusschen den vorm uit ons plistoceen, die als *P. senescens* aangeduid pleegt te worden en de recente *P. aurea* blijkt, kan ik toch deze conclusie niet juist vinden. Er is nl. één feit dat door het over één kam scheren van de twee vormen verdoezeld wordt, nl. dat de volwassen *senescens* grooter is dan *aurea*. Hoewel Brouwer ook dit punt aanroert, blijkt dit verschil niet zoo duidelijk uit de door hem gegeven maten als het in werkelijkheid is. Wel ziet men uit zijn twee grafieken op bldz. 44, dat hij van *senescens* een aantal grootere exemplaren onderzocht dan zijn grootste *aurea*, en dat bovendien van den eersten vorm zeker 34 van de 140 gemeten exemplaren (24 %) een lengte van meer dan 40 mm. hebben, van de tweede 1 van de 37 (nog geen 3 %).

Wilde men dit verschil tusschen *senescens* en *aurea* bewijzen, dan zou men de maten van een groot aantal volwassen exemplaren met elkaar moeten vergelijken. Daar er echter geen kenmerk is waaraan men de volwassen schelpen van de jonge kan onderscheiden is deze vergelijking niet te maken. Men kan dit verschil daarom alleen maar zeer waarschijnlijk maken, en om dat te doen heb ik de lengte gemeten van 325 aan onze kust tusschen het Zwin en Ameland uit het plistoceen opgespoelde exemplaren van *P. senescens*, behoorende aan het Zoölogisch Museum te Amsterdam. Ter vergelijking werden 169 recente exemplaren van *P. aurea* gemeten, waarvan 121 aan hetzelfde Museum behooren, de overige 48 uit de collectie van het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden af-

komstig zijn. Deze metingen zijn hier grafisch voorgesteld; de schelpen zijn naar hun lengte ingedeeld in categorieën, die met 2 mm. opklimmen. Deze lengte is afgezet op de abscis, het aantal exemplaren op den ordinaat¹⁾. Mijns inziens blijkt uit deze grafieken duidelijk, dat in het plistoceen een grootere vorm leefde dan de tegenwoordige *P. aurea*.

Men kan zich nu nog twee vragen stellen. Ten eerste: komt de typische *P. aurea* in onze plistoceene afzettingen voor, en ten tweede: hoe moet men den grooten vorm uit het plistoceen noemen?

Wat de eerste vraag betreft heeft Brouwer er op gewezen, dat de sculptuur en de vorm van de schelp niet voor de onderscheiding van de twee vormen gebruikt kunnen worden. Wel komt mij voor dat de typische gegolfde sculptuur bij den achterrand van de schelp en de geknikte vorm van dezen achterrand frequenter bij *senescens* dan bij *aurea* gevonden worden, maar wij kunnen daarmee *aurea* niet uitsluiten. Het is dus niet mogelijk jonge *senescens* van *aurea* te onderscheiden. Mocht er in ons plistoceen nog eens een niveau gevonden worden, waarin de exemplaren alle onder de 40 mm. lang blijven, dan zou het logisch zijn deze tot *aurea* te rekenen²⁾.

Wat de tweede hierboven gestelde vraag betreft meen ik dat men, bij den huidige stand van kennis, *senescens* het beste kan beschouwen als een subspecies van *aurea*. Een subspecies is in het algemeen een deel van een soort, dat een geografisch en/of stratigrafisch beperkt voorkomen heeft, en geografisch

¹⁾ Brouwer geeft in zijn „grafische voorstelling van de lengte-hoogteverhouding van *Paphia aurea* (Gmel.)” één exemplaar aan van een lengte van bijna 50 mm. en een hoogte van $\pm 37,5$ mm. Dit exemplaar bevindt zich in de collectie van het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden, maar hoort naar mijn meening tot *P. rhomboides* (Penn.) en is daarom niet in bijgaande grafiek opgenomen.

²⁾ Uit Brouwer's grafiek blijkt dat hij in de Eemlagen zeker 31 van de 117 (27 %) in het mariene hoogterras 3 van de 23 exemplaren (13 %) langer dan 40 mm. aantrof. Dit hoeft niet tot de conclusie te leiden dat in het mariene hoogterras ook de typische *P. aurea* voorkomt, aangezien de verhouding in aantal volwassen en jonge exemplaren bij *senescens* natuurlijk plaatselijk sterk kan wisselen.

en/of stratigrafisch andere subspecies van dezelfde soort uitsluit. Nu is onze kennis van de species *P. aurea* nog verre van zoo volledig dat wij deze species in een aantal geografische en stratigrafische rassen kunnen indeelen. Recent is deze soort zeer variabel en het maakt in ieder geval den indruk of in de Middellandsche Zee een of meer andere rassen leven dan langs de Atlantische kusten van West Europa. Een grondige studie van veel materiaal zou echter vereischt zijn om dit vast te stellen.

Tot dusver is echter de typische *senescens* niet buiten het Europeesche plistoceen gevonden. Zij heeft daar een groote verspreiding, want zij is niet alleen bekend uit de Eemlagen van Nederland, Noordwest Duitschland en Denemarken, uit ons „hoogterras in mariene facies” en uit den bodem van België bij Brugge (4 exemplaren in de verzameling Schepman in het Zoölogisch Museum te Amsterdam), maar ook uit het plistoceen van Italië, waarvandaan zij het eerst beschreven werd. Tot dusver hebben wij geen gegronde reden om te veronderstellen dat in deze afzettingen een of meer der recente rassen van *P. aurea* ook voorkomen. Wij kunnen dus spreken van de recente *P. aurea aurea* (G m e l.) tegenover de plistoceene *P. aurea senescens* (C o c c.)